

Bruxelles, 30.6.2021.
COM(2021) 345 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a – Do 2040. ostvariti jača, povezana, otporna
i prosperitetna ruralna područja**

{SWD(2021) 166 final} - {SWD(2021) 167 final}

UVOD: POZIV NA DUGOROČNU VIZIJU ZA RURALNA PODRUČJA EU-A

„Naša ruralna područja tkivo su našeg društva i temelj našega gospodarstva. Raznolikost krajolika, kulture i baštine jedna je od najvažnijih i najistaknutijih značajki Europe. Oni su ključan dio našeg identiteta i gospodarskog potencijala.”

„Cijenit ćemo i štititi naša ruralna područja i ulagati u njihovu budućnost.”

*Predsjednica von der Leyen – srpanj 2019.
(Političke smjernice za razdoblje 2019.–2024.)*

Ruralna područja EU-a ključna su sastavnica europskog načina života. U njima živi 137 milijuna ljudi, što čini gotovo 30 % stanovništva i više od 80 % teritorija EU-a, uzimajući u obzir sve općine u Europi s malim brojem stanovnika ili niskom gustoćom naseljenosti¹. Nadaleko su poznata i cijenjena po proizvodnji hrane, upravljanju prirodnim resursima, zaštiti prirodnih krajolika te rekreaciji i turizmu. Mnoge naše tradicije, festivali i kultura nastali su u ruralnim područjima Europe. Kao što je naglasila predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen, „Europa ne bi bila potpuna bez ruralnih područja”².

Međutim, društvene i gospodarske promjene posljednjih desetljeća, uključujući globalizaciju i urbanizaciju, mijenjaju ulogu i prirodu ruralnih područja, koja se ujedno suočavaju sa smanjenjem broja stanovnika i njihovim starenjem³. Mnogi Europljani zabrinuti su zbog slabljenja ruralne infrastrukture i pružanja usluga, uključujući pristup zdravstvenoj skrbi, socijalnim uslugama i obrazovanju te poštanskim i bankovnim uslugama. Drugi izražavaju zabrinutost zbog smanjenja mogućnosti zapošljavanja i mogućeg pada prihoda u ruralnim područjima ili zbog ograničene prometne i digitalne povezivosti.

Sve je jasnije da se **uloga i važnost ruralnih područja nedovoljno cijene** i nagrađuju. Gotovo 40 % sudionika javnog savjetovanja organiziranog pri pripremi ove Komunikacije smatralo je da su ih društvo i oblikovatelji politika zapostavili. Treba pokušati razumjeti tu predodžbu i otkloniti njezine uzročnike⁴.

U okviru ove Komunikacije o dugoročnoj viziji za ruralna područja EU-a ti problemi i razlozi za zabrinutost nastoje se ukloniti oslanjanjem na **nove mogućnosti zelene i digitalne tranzicije EU-a i stečena iskustva iz pandemije bolesti COVID-19** te utvrđivanjem načinâ za poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima, postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja i poticanje gospodarskog rasta u ruralnim

¹ Prema modeliranju Zajedničkog istraživačkog centra na razini lokalnih administrativnih jedinica iz 2018. na temelju demografskih podataka Eurostata. Atlas demografije: <https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-demography/>

² *Webinar – Vizija za ruralnu Europu – Iskorištavanje potencijala ruralnih područja za doprinos održivoj i prosperitetnoj Europi.*

³ Vidjeti Izvješće Komisije o utjecaju demografskih promjena (COM(2020) 241 final) i Zelenu knjigu o starenju (COM(2021) 50 final).

⁴ Za dodatne informacije vidjeti prateće sažeto izvješće o savjetovanju s dionicima (SWD(2021) 167 final).

područjima uz pomoć nedavno pokrenutog Atlasa demografije. Komunikacija se temelji na analizama, predviđanjima, opsežnim savjetovanjima i doprinosima zajednica. U njoj se utvrđuju vizija i politički alati za njezino ostvarivanje, uključujući primjere dobre prakse koji se mogu primijeniti i u drugim područjima. Komunikacijom se promiče Program održivog razvoja do 2030. i njegovi ciljevi održivog razvoja te pridonosi njihovu ostvarenju.

Ruralna područja aktivni su sudionici u zelenoj i digitalnoj tranziciji EU-a. Zahvaljujući održivoj proizvodnji hrane, očuvanju bioraznolikosti i borbi protiv klimatskih promjena, ona imaju ključnu ulogu u postizanju ciljeva europskog zelenog plana⁵, strategije „od polja do stola”⁶ i strategije za bioraznolikost⁷ Europske unije. Pritom će uvođenje novih tehnologija u ruralna područja biti neophodno za ostvarivanje digitalnog desetljeća Europe. Postizanjem digitalnih ambicija EU-a za 2030.⁸ može se stvoriti više mogućnosti za održivi razvoj ruralnih područja koji nije usmjeren samo na poljoprivredu, stočarstvo i šumarstvo. To može potaknuti razvoj novih perspektiva za rast i zemljopisnu raspodjelu proizvodnje, a posebno usluga.

Europska ruralna područja vrlo su raznolika. S obzirom na razlike u prirodnim i klimatskim uvjetima, zemljopisnim obilježjima, povijesnom i kulturnom razvoju, demografskim i društvenim promjenama, nacionalnim i regionalnim posebnostima i gospodarskom blagostanju, ruralna područja vrlo su raznolika. Zbog te raznolikosti potrebno je osmisliti lokalne odgovore i rješenja koja su u skladu s konkretnim potrebama i mogućnostima svakog područja. To ujedno znači da bi u strategijama teritorijalnog razvoja trebalo uzeti u obzir pojedinačne značajke i okoliš ruralnih područja. U tom pogledu mjere moraju biti posebno usmjerene na **udaljene i manje razvijene ruralne regije.**

Promjene u društvu, uključujući najnovije promjene uzrokovane bolešću COVID-19, trebalo bi **pretvoriti u prilike** za ruralna područja. Moramo izbjeći asimetrični oporavak i osigurati da sva područja EU-a imaju sredstva za jednako uspješan oporavak od pandemije.

U skladu sa svojom snažnom predanošću demokraciji i jednakosti te imajući na umu utjecaj demografskih promjena, Europska komisija odlučno se zalaže za to da **nijedan pojedinac i nijedno područje ne budu zapostavljeni** i da se **EU približi građanima.** Ovom Komunikacijom želi se stvoriti novi poticaj za ruralna područja promjenom njihove predodžbe u javnosti i stvaranjem novih prilika, uz veće uvažavanje potreba ruralnih zajednica, koje su neizostavne u izgradnji budućnosti Europe. Ruralne zajednice imaju i ključnu ulogu u provedbi 20 načela europskog stupa socijalnih prava⁹, čime pridonose jakoj socijalnoj Europi koja je pravedna, uključiva i puna mogućnosti.

⁵ Komunikacija o europskom zelenom planu (COM(2019) 640 final).

⁶ Komunikacija o strategiji „od polja do stola” (COM(2020) 381 final).

⁷ Komunikacija o strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030. (COM(2020) 380 final).

⁸ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hr

⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_hr

Uravnotežen teritorijalni razvoj utemeljen na **lokaliziranim pristupima** i uključenost svih razina upravljanja, kako je navedeno u nedavno donesenom novom Teritorijalnom programu EU-a¹⁰, nužni su kako bi se maksimalno iskoristio potencijal ruralnih područja.

Komisija je predana smanjenju regionalnih razlika i pomoći ruralnim područjima u tome da uhvate korak s ostalim područjima. Ta je obveza sadržana u **članku 174. UFEU-a**, u kojem je utvrđeno da bi se posebna pozornost trebala pokloniti „ruralnim područjima, područjima zahvaćenima industrijskom tranzicijom i regijama koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim poteškoćama, kao što su najsjevernije regije s vrlo niskom gustoćom naseljenosti te otoci, pogranične i planinske regije”. Poseban status najudaljenijih regija i njihovih ruralnih područja prepoznat je člankom 349. UFEU-a.

Ta načela iz Ugovora treba poštovati i prihvatiti na svim razinama: nijedna politika, djelovanje ni mjera ne bi smjeli omesti regionalnu konvergenciju ni pogoršati regionalnu podjelu.

U tom kontekstu ovom se Komunikacijom utvrđuje **dugoročna vizija za ruralna područja EU-a do 2040.** U njoj se utvrđuju područja djelovanja za jača, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja i zajednice. U okviru **pakta za ruralna područja** javna tijela i dionike potaknut će se da djeluju u skladu s potrebama i težnjama stanovnika ruralnih područja. Pratećim **akcijskim planom EU-a za ruralna područja** otvorit će se put za poticanje teritorijalne kohezije i stvoriti nove mogućnosti za privlačenje inovativnih poduzeća, osiguravanje dostupnosti kvalitetnih radnih mjesta, promicanje novih i poboljšanih vještina, osiguravanje bolje infrastrukture i usluga te iskorištavanje uloge održive poljoprivrede i diversificiranih gospodarskih djelatnosti.

¹⁰https://www.territorialagenda.eu/files/agenda_theme/agenda_data/Territorial%20Agenda%20documents/TerritorialAgenda2030_201201.pdf

1. RURALNA PODRUČJA EU-A DANAS¹¹

1.1. Trendovi i izazovi

Stanovništvo EU-a sve je starije i broj stanovnika polako će se početi smanjivati u sljedećem desetljeću. **Stanovništvo ruralnih područja**¹² već je u prosjeku starije od stanovništva u manjim gradovima te predgrađima i većim gradovima. Posljednjih je godina u ruralnim regijama u prosjeku zabilježeno smanjenje broja stanovnika, ponajprije zbog negativne prirodne promjene stanovništva¹³, koja nije nadoknađena dostatnom pozitivnom neto migracijom. Zbog negativne prirodne promjene stanovništva i negativnog neto kretanja u ruralnim regijama neke istočne i južne države članice već su suočene i sa starenjem stanovništva i sa smanjenjem broja stanovnika¹⁴. Osim toga, među mladima je **veća vjerojatnost da će ruralne regije napustiti žene** nego muškarci. Ti demografski trendovi, u kombinaciji s nedostatnom povezivosti, problemima u području infrastrukture i produktivnosti te otežanim pristupom javnim uslugama, uključujući obrazovanje i skrb, mogu pridonijeti **manjoj privlačnosti ruralnih područja** kao mjesta za život i rad.

„Ruralni” je stoljećima značilo „poljoprivredni” i odnosilo se na milijune poljoprivrednika koji opskrbljuju europsko društvo. Život u mnogim ruralnim područjima, posebno u udaljenijim i rubnim dijelovima, i dalje je neodvojivo povezan s poljoprivredom s obzirom na to da se više od 40 % zemljišta u ruralnim područjima upotrebljava za poljoprivredu. S vremenom se udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva u gospodarstvu i zapošljavanju u ruralnim regijama smanjio na 12 % svih radnih mjesta i 4 % bruto dodane vrijednosti, no uspjela se očuvati prijeko potrebna sigurnost opskrbe hranom u EU-u.

Pritom se povećala važnost usluga (npr. turizam i rekreacija) i došlo je do strukturne promjene u mnogim ruralnim gospodarstvima, dok je udio industrije i građevinskog sektora ostao nepromijenjen.

Iako je veći rast počevši od 2000. omogućio da se ta razlika smanji, **bruto domaći proizvod (BDP) po stanovniku u ruralnim regijama** i dalje je 2018. bio znatno niži (75 %) od prosjeka EU-a. Udaljene ruralne regije nisu sustigle ostale regije u gospodarskom smislu (koje ostaju na oko 70 % BDP-a EU-a po stanovniku). Taj cjelokupni gospodarski kontekst naglašava potrebu za daljnjom gospodarskom diversifikacijom ruralnih područja, koja obuhvaća sve dimenzije i sektore, kako bi se što više iskoristio njihov potencijal povezan s uslugama i proizvodnjom.

Prosječna stopa **zaposlenosti** u ruralnim područjima EU-a povećala se od 2012. do 2020. (sa 67,5 % na 73,1 %, što je više nego u većim gradovima), dok se prosječna stopa

¹¹ Za dodatne dokaze vidjeti i radni dokument službi (SWD(2021) 166 final) koji je priložen ovoj Komunikaciji.

¹² U raznim skupovima podataka primjenjuju se razne definicije pojma „ruralni”. U ovom je poglavlju najvažnija razlika između podataka o stupnju urbanizacije (DEGURBA) (u kojima se upućuje na „veće gradove, manje gradove i predgrađa te ruralna područja”) i urbano-ruralne tipologije na određenoj razini NUTS-a (u kojoj se upućuje na „urbane, mješovite i ruralne regije”). Za više informacija vidjeti poglavlje o metodologiji pratećeg radnog dokumenta službi.

¹³ To znači da je broj umrlih premašio broj rođenih.

¹⁴ Na temelju prosječnih godišnjih stopa promjene od 2014. do 2019.

nezaposlenosti smanjila (s 10,4 % na 5,9 %, tj. manje nego u većim gradovima). Ta povoljna sveukupna kretanja prikrivaju drukčiju stvarnost, ponajprije vrlo raznoliku situaciju u državama članicama i činjenicu da je stopa nezaposlenosti **mladih** i u ruralnim područjima viša u usporedbi s općim radno sposobnim stanovništvom. Osim toga, kad je riječ o udjelu stanovništva kojem prijeti siromaštvo ili socijalna isključenost, brojke u 2019. veće su u ruralnim područjima (22,4 %), u usporedbi s gradovima (21,3 %) te gradovima i predgrađima (19,2 %), a u deset država članica postotak stanovništva u opasnosti od siromaštva u ruralnim područjima porastao je od 2012.¹⁵

Razlika u zaposlenosti **muškaraca i žena** u ruralnim područjima iznosi 13 postotnih bodova (u usporedbi s 10 postotnih bodova u većim gradovima), a u nekim državama članicama veća je od 20 postotnih bodova. Ta je razlika na razini EU-a prilično stabilna od 2012. U više od polovine država članica ta je razlika među spolovima veća u ruralnim područjima nego u većim gradovima. Potrebno je obratiti pozornost na činjenicu da mnoge žene imaju ugovore za nesigurna radna mjesta (npr. sezonske radnice) ili „nevidljivu ulogu” u ruralnim društvima (npr. supružnici koji pomažu), zbog čega se mogu naći u osjetljivom položaju (kao što su, u nekim slučajevima, nemogućnost pristupa socijalnoj zaštiti ili roditeljskoj naknadi). Istodobno, žene su važna pokretačka snaga za blagostanje i socijalnu uključenost u ruralnim područjima, posebno u kontekstu poduzetništva.

Udio stanovništva¹⁶ s visokim stupnjem **obrazovanja** u ruralnim područjima i dalje je nizak unatoč povećanju s 18 % u 2012. na 22 % u 2019. Razlika između ruralnih područja i većih gradova također se povećala sa 17 postotnih bodova 2012. na 19 postotnih bodova 2019. (stabilna je ili raste u većini država članica). Razlika u **osnovnim vještinama** (čitanje, matematika i prirodoslovlje) između gradskih i ruralnih područja također je velika u mnogim zemljama, što pokazuju rezultati istraživanja PISA 2018. Razlika u **osnovnim digitalnim vještinama** 2019. iznosila je 14 postotnih bodova (48 % za ruralna područja u odnosu na 62 % za veće gradove) i stabilna je od 2015. Osim toga, na razini EU-a stopa osoba koje su rano napustile školovanje viša je u ruralnim područjima i manjim gradovima nego u većim gradovima. Škole u nekim ruralnim područjima često imaju poteškoća s pružanjem kvalitetnog obrazovanja zbog svoje zemljopisne izoliranosti i male veličine. Suočavaju se s nedostatkom infrastrukture i pomoćnih usluga u obrazovanju, ograničenom obrazovnom ponudom i nedostatkom iskusnih nastavnika. To može ograničiti upotrebu e-usluga i potencijal za učenje i rad na daljinu, što utječe na dostupnost **kvalitetnih radnih mjesta** u ruralnim područjima.

Život u ruralnim područjima uvelike ovisi o pristupu **kvalitetnim javnim uslugama i infrastrukturi**. U javnom savjetovanju utvrđeno je da najhitnije potrebe uključuju infrastrukturu, pristup raznim ustanovama i sadržajima, digitalnu povezivost i mogućnost zapošljavanja. Osnovne usluge i povezana infrastruktura, kao što su vodoopskrba, odvodnja, energetika, prijevoz, financijske usluge i digitalne komunikacije, posebno su važne za jamčenje društvene i ekonomske uključenosti. One dopunjuju i olakšavaju pristup drugim poticajnim uslugama, kao što su skrb za djecu, obrazovanje, dugotrajna

¹⁵ Stope nezaposlenosti mladih više su od opće stope nezaposlenosti u cijelom EU-u i na svim vrstama područja. Vidjeti prateći radni dokument službi (SWD(2021) 166 final) str. 58.–59. i Sliku 11.) i [sliku Udio osoba izloženih riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, analiziran prema stupnju urbanizacije, 2019. \(u %\) LCIE20.png – Statistics Explained \(europa.eu\)](#).

¹⁶ Udio ukupnog stanovništva u ovom kontekstu uključuje osobe raznih dobnih skupina.

skrb, stanovanje, tržište rada i socijalne usluge, a mogu biti i važan izvor otvaranja radnih mjesta¹⁷.

Na pristup javnim uslugama i infrastrukturi utječu gustoća naseljenosti i blizina ljudi, koje se razlikuju među ruralnim područjima država članica te između ruralnih područja u blizini većeg grada i udaljenih ruralnih područja¹⁸. Što je područje manje urbanizirano i udaljenije, to je veća prosječna cestovna udaljenost do najbliže usluge¹⁹.

Trećina stanovništva ruralnih regija živi u pograničnim područjima. U tim ruralnim pograničnim regijama cestovna i željeznička mreža neučinkovitije su i dostupno je manje putničkih letova nego u drugim ruralnim regijama. Stanovnici ruralnih pograničnih regija moraju putovati dalje do osnovne ili srednje škole ili bolnice od stanovnika drugih ruralnih regija.

Veće udaljenosti, manja gustoća naseljenosti i veća područja obuhvata otežavaju pružanje usluga i pristup uslugama u ruralnim područjima. Međutim, **pružanje usluga od općeg interesa u ruralnim područjima usporedive kvalitete** s onima u gradskim područjima ključno je za održavanje primjerenog životnog standarda za sve građane i na svim područjima, uključujući najudaljenija ruralna područja i najudaljenije regije.

Ruralne zajednice mogle bi imati i veće troškove klimatske tranzicije. Veće udaljenosti do npr. bolnica, škola i trgovina, zajedno s većom ovisnošću o osobnim automobilima zbog oskudnih usluga javnog prijevoza, dovode do većih putnih troškova²⁰. Maloprodaja, liječnici, ljekarne, banke, poštanski uredi, javni prijevoz, ustanove za skrb za djecu i škole **ključni su za život i radna mjesta u ruralnim područjima** i za osiguravanje da **nijedan pojedinac i nijedno područje ne budu zapostavljeni**. Nepostojanje tih usluga može brzo dovesti do osjećaja udaljenosti i društvene isključenosti. Manji gradovi mogu biti korisni pokretači privlačnosti i razvoja ruralnih područja te okolnim ruralnim područjima osiguravati dostupnost niza usluga. Važno je razmotriti i ispitati nove načine organiziranja nacionalnih i regionalnih javnih usluga te pritom iskoristiti prednosti digitalizacije.

Poslovni modeli i pristupi kao što su e-usluge, rješenja za mobilne usluge, javno-privatna partnerstva, socijalna poduzeća, kulturne i kreativne industrije te zadruge mogu pomoći u dopiranju do manje naseljenih područja i općenito su ključan čimbenik ruralnog socioekonomskog razvoja. Oni uvelike ovise o razini digitalnih vještina, dostupnosti i cjenovnoj pristupačnosti odgovarajuće **digitalne infrastrukture i kapacitetima za učinkovito uvođenje digitalnih tehnologija**, kao što su platforme za digitalne usluge. Internetska povezivost ključan je preduvjet za digitalnu transformaciju. Unatoč nedavnim poboljšanjima širokopoljasne povezivosti velike brzine samo 59 % kućanstava u ruralnim regijama, u usporedbi s 87 % kućanstava u EU-u, ima pristup širokopoljasnom pristupu sljedeće generacije (> 30 Mbps).

¹⁷ Pravo na pristup tim uslugama, a posebno potreba za pružanjem potpore osobama kojima je potrebna pomoć, sadržani su u 20. načelu europskog stupa socijalnih prava.

¹⁸ Ukupan broj osoba u radijusu od 120 km.

¹⁹ To uključuje, među ostalim, trgovinu na malo, osnovnu školu, ljekarnu i banku.

²⁰ OECD, *Delivering Quality Education and Health Care to All: Preparing Regions for Demographic Change* (Kvalitetno obrazovanje i zdravstvena skrb za sve: priprema regija za demografsku promjenu), OECD Rural Studies, OECD Publishing, Pariz, 2021. <https://doi.org/10.1787/83025c02-en>

Naposljetku, ruralna područja suočavaju se s posebnim problemima povezanim s klimatskim promjenama i uništavanjem okoliša. Na primjer, poljoprivreda i šumarstvo osjetljiviji su od urbanih gospodarskih djelatnosti na učestalije nepovoljne klimatske prilike kao što su oluje, poplave i suše. Te sektore među prvima pogađaju posljedice gubitka bioraznolikosti, što ugrožava dugoročnu gospodarsku perspektivu ruralnih zajednica koje o njima ovise.

1.2. Prilike u ruralnim područjima

Novi društveni zahtjevi, prilike u zelenom gospodarstvu, mogućnosti koje otvara digitalna tehnologija te posljedice pandemije bolesti COVID-19 i širenje rada na daljinu ponovno su skrenuli pozornost na ruralna područja kao mjesta dobrobiti, sigurnosti, ekološki prihvatljivog načina života i novih mogućnosti za društvenu i gospodarsku obnovu.

Prirodni resursi ruralnih područja glavni su temelji na kojima se gradi održiva i prosperitetna budućnost. **Ruralni krajolici prekriveni šumama i prirodnim područjima**, ako se njima dobro upravlja, pomažu u reguliranju protoka vode, hvatanju ugljika i onečišćujućih tvari u zraku iz atmosfere te sprečavaju eroziju tla i pružaju usluge ekosustava²¹. **Održivo upravljanje poljoprivredom i šumama**, koje obuhvaća okolišnu, gospodarsku i socijalnu održivost, pridonosi očuvanju dostojanstvenih radnih mjesta i izvora prihoda i ekoloških sustava i bioraznolikosti te jača otpornost na klimatske promjene i rizike. Poboljšanje kvalitete proizvodnje i potpora poljoprivrednicima, šumarima i ruralnim poduzetnicima u **tranziciji prema zelenijem društvu i gospodarstvu** od ključne su važnosti.

Veća usmjerenost na ublažavanje klimatskih promjena, među ostalim **proizvodnjom obnovljive energije**, prilika je za ruralna područja u borbi protiv energetske siromaštva, pod uvjetom da se usluge ekosustava vrednuju na odgovarajući način, a poslovni modeli zadrže vrijednost u ruralnim zajednicama.

U kontekstu **europskog zelenog plana**²², nove europske strategije rasta, ruralna područja imat će važnu ulogu u pretvaranju Europe u **prvi klimatski neutralan kontinent do 2050.** U ruralnim će se područjima za potrebe zelene tranzicije trebati razviti partnerstva u svim gospodarskim djelatnostima, među poduzećima iz svih sektora, lokalnim vlastima, istraživačima i uslugama koje se temelje na **inovacijama, razmjeni znanja i suradnji**, među ostalim u okviru procesa pametne specijalizacije²³.

Biogospodarstvo je jedan od najvećih sektora Unije. Obuhvaća poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, akvakulturu te proizvodnju hrane, hrane za životinje, bioenergije i bioproizvoda. Može pomoći EU-u da ubrza napredak prema kružnom i niskougljičnom gospodarstvu te će pridonijeti modernizaciji i jačanju njegova prehrambenog sektora te industrijske baze ruralnih područja. Zahvaljujući održivom biogospodarstvu i kružnom gospodarstvu nastat će novi, raznovrsniji lanci vrijednosti te zeleniji i troškovno

²¹ Maes J. et al., *More green infrastructure is required to maintain ecosystem services under current trends in land-use change in Europe* (Više zelene infrastrukture potrebno je za održavanje usluga ekosustava s obzirom na aktualna kretanja u prenamjeni zemljišta u Europi), *Landsc Ecol* 30:517.–534., 2015.

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hr

²³ <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/what-is-smart-specialisation->

učinkovitiji procesi i pritom će se zaštititi bioraznolikost i okoliš. Biogospodarstvo je 2017. ostvarilo 614 milijardi EUR dodane vrijednosti i u tom je sektoru bilo zaposleno oko 17,5 milijuna ljudi u EU-u²⁴. U ruralnim područjima biogospodarstvo može potaknuti inovativna poslovna rješenja i može se poduprijeti inicijativama kao što su seoski inkubatori (engl. *Startup Villages*²⁵) i potpora MSP-ovima.

Radi otvaranja radnih mjesta u pogođenim područjima uz te nove gospodarske prilike potrebno je utvrditi održive i inovativne načine za iskorištavanje **nekadašnjih rudnika i mjesta vađenja minerala**, posebno obnovom narušenih ekosustava i usluga koje oni pružaju lokalnim zajednicama.

Sve veća potražnja potrošača za kvalitetnijom, održivijom i zdravijom hranom, uključujući ekološke proizvode, može stvoriti **nove mogućnosti** za poljoprivrednike i ruralno gospodarstvo. Prelazak na metode ekološke proizvodnje, **razvoj kratkih lanaca opskrbe, lokalna prerada** i inovativni proizvodi, u skladu sa strategijom EU-a „od polja do stola” i akcijskim planom za razvoj ekološkog sektora²⁶, mogu pridonijeti jačanju uloge poljoprivrednika i povećanju njihovih prihoda.

Sektori kao što je **turizam** ostvaruju korist i od šire ponude kvalitetnih turističkih aktivnosti, uključujući aktivnosti na poljoprivrednim gospodarstvima, proizvodnju lokalnih kvalitetnih proizvoda, odgovarajuće upravljanje krajobrazima i interakcije mora i kopna u obalnim ruralnim područjima. U tom su pogledu, posebno u kombinaciji s mrežom Natura 2000, vrlo obećavajući koncept „**biookruzi**”, odnosno zemljopisna područja na kojima poljoprivrednici, građani, turistički subjekti, udruge i javna tijela sklapaju sporazum o održivom upravljanju lokalnim resursima, vodeći se ekološkim načelima i ekološkom praksom. Stoga je važno uzeti u obzir potrebe **malih i srednjih poljoprivrednika, privući mlade i nove poljoprivrednike i poljoprivrednice** te spriječiti napuštanje zemljišta i olakšati pristup zemljištu. Trebalo bi uključiti i poljoprivredne radnike, uključujući sezonske radnike i radnike migrantskog podrijetla. Osim toga, trebalo bi podržati razvoj turističkih ponuda i upravljanje njima, uz potpuno iskorištavanje tehnologije i digitalnih usluga.

Digitalna povezivost ključni je pokretač diversifikacije gospodarskih djelatnosti u ruralnim područjima. Poduzetnicima i novoosnovanim poduzećima olakšat će se osnivanje i rast poduzeća, čime će se stvoriti nove gospodarske mogućnosti za ruralna područja. Razvoj inovacijskih ekosustava omogućit će ruralnim zajednicama stvaranje visokokvalitetnih radnih mjesta u ruralnim područjima u svim sektorima.

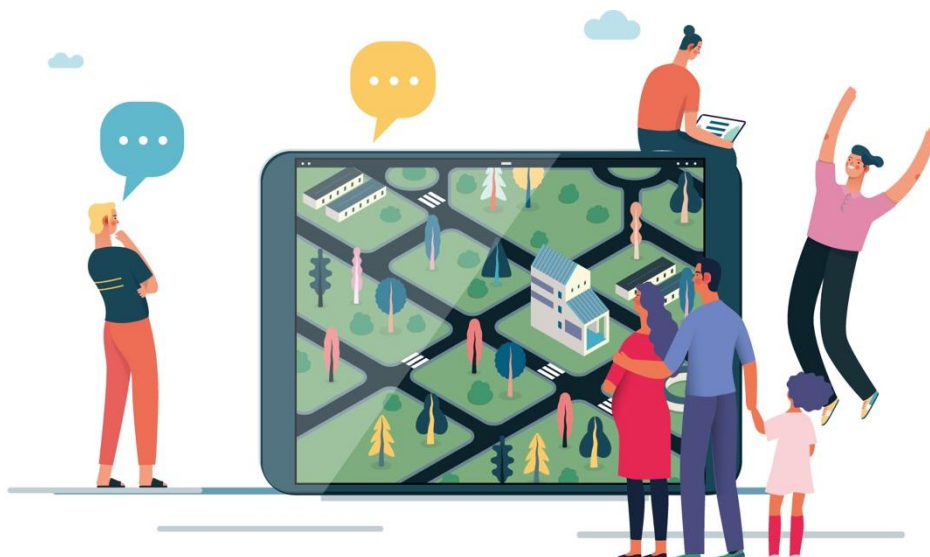
Važne prilike za ruralna područja odnose se i na **kvalitetu života i uključivanje lokalnih zajednica u donošenje odluka**. Vjerojatno je da će i mogućnosti aktivnog sudjelovanja u javnom i društvenom životu, uključujući umjetničke i kulturne aktivnosti, utjecati na relativnu privlačnost ruralnih područja.

²⁴ Ronzon, T. et al., *Developments of Economic Growth and Employment in Bioeconomy Sectors across the EU* (Kretanja gospodarskog rasta i zapošljavanja u biogospodarskim sektorima u cijelom EU-u), Sustainability 12, br. 11:4507, 2020. <https://doi.org/10.3390/su12114507>

²⁵ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/suica/announcements/launch-global-eu-campaign-rural-50-strategy_en

²⁶ Komunikacija o akcijskom planu za razvoj ekološkog sektora (COM(2021) 141 final).

2. VIZIJA ZA RURALNA PODRUČJA DO 2040.

Problemi i prilike s kojima se suočavaju ruralna područja, od kojih će neki vjerojatno i dalje postojati u budućnosti, temelj su za utvrđivanje vizije. Građani i organizacije iz ruralnih područja²⁷ bili su uvelike uključeni u oblikovanje ove vizije o razvoju ruralnih područja do 2040. Osim toga, proveden je i poseban postupak predviđanja²⁸. U njemu su uzeti u obzir megatrendovi²⁹ koji pokreću transformacije do 2040. i utvrđeni su glavni temeljni čimbenici promjene, odnosno „**pokretači**”, za koje se očekuje da će oblikovati **budućnost ruralnih područja** (vidjeti grafikon 1.). Istaknuto je da su **demografija** i **upravljanje** pokretači koji ostavljaju najveće posljedice, ali su i najneizvjesniji, te su na temelju njih utvrđena četiri **scenarija**. Svaki od njih prikazuje moguću budućnost ruralnih područja 2040., ovisno o njihovoj sposobnosti privlačenja novih stanovnika i kvaliteti višerazinskog upravljanja. U scenarijima se razmatraju i međuovisnosti ruralnih i gradskih područja³⁰.

Na temelju utvrđenih pokretača, scenarija i brojnih aktivnosti savjetovanja određena su četiri međusobno komplementarna **područja djelovanja** koja zajedno tvore dugoročnu viziju čiji su **temelj, nadahnuće i cilj jača, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja do 2040.**

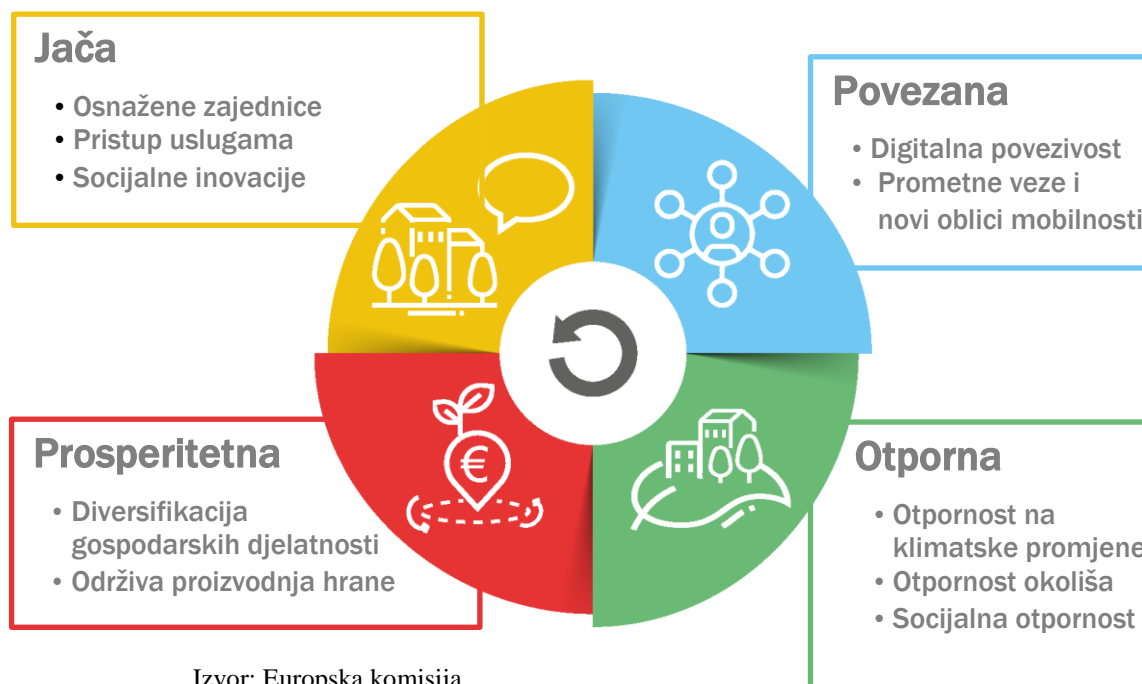
²⁷ Na temelju participativnih pristupa s tematskom skupinom Europske mreže za ruralni razvoj (EMRR), vidjeti portal EMRR-a i radni dokument službi (SWD(2021) 166 final) priložen ovoj Komunikaciji.

²⁸ Predviđanje je disciplina koja se bavi razmatranjem, predviđanjem i oblikovanjem budućnosti, pridonosi razvoju kolektivne inteligencije i njezinoj strukturiranoj i sustavnoj primjeni u svrhu predviđanja promjena i bolje pripreme za njih.

²⁹ Megatrendovi se definiraju kao dugoročne pokretačke sile koje su trenutačno vidljive i koje će najvjerojatnije imati globalni učinak. Više informacija dostupno je na internetskoj stranici Europske komisije *Megatrends Hub* (pregled megatrendova).

³⁰ Dodatna objašnjenja mogu se pronaći u odjeljku o predviđanjima u radnom dokumentu službi SWD(2021) 166 final.

Grafikon 1.: Glavni pokretači koji oblikuju budućnost ruralnih područja za 2040. i četiri međusobno komplementarna područja djelovanja

2.1. Jača ruralna područja

„Inovacije u ruralnim područjima ne predvode velika poduzeća.
Predvodi ih zajednica.”

„Od „ruralnih stanovnika” do ruralnih zajednica.
Svi su pozvani, svi su uključeni.”

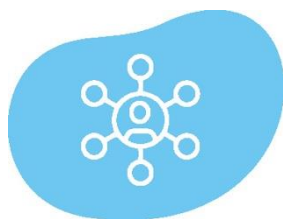
(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Ruralna područja trebala bi biti mjesta za život osnaženih i **dinamičnih lokalnih zajednica**. Omogućivanje aktivnog sudjelovanja svih pojedinaca u oblikovanju politika i odlučivanju te uključivanje širokog raspona dionika i mreža i svih razina upravljanja ključno je za razvoj prilagođenih, lokaliziranih i integriranih političkih rješenja i ulaganja. Nove mogućnosti za aktivno sudjelovanje građana, kao što su savjetovanja s ruralnim izbornim jedinicama ili internetsko glasovanje, mogu povećati privlačnost ruralnih područja, osobito onih udaljenih i onih s visokom stopom depopulacije, uključivanjem ljudi u donošenje odluka o vlastitoj budućnosti i najboljim načinima iskorištavanja kulturnih i gospodarskih prednosti njihova područja.

Iako se situacije razlikuju ovisno o državi članici, stanovništvo ruralnih područja EU-a uglavnom se smanjuje i sve je starije, što može opteretiti pružanje javnih i privatnih usluga. Iznimno je važno osigurati da ruralna područja budu privlačna mjesta za život i rad. S tim u vezi, potrebno je zajamčiti djelotvoran pristup za sve osnovnim uslugama dostatne kvalitete kao što su voda, kanalizacija, zdravstvena zaštita, energija, prijevoz,

financijske usluge i digitalna komunikacija³¹. Trebalo bi razviti i inovativna rješenja za pružanje usluga kojima bi se najbolje iskoristile mogućnosti koje nude digitalni alati i snažno poticale socijalne inovacije.

2.2. Povezana ruralna područja

„Brojni dijelovi ruralnih područja i dalje nemaju cestovnu, prometnu, kanalizacijsku ni vodoopskrbnu infrastrukturu.”

„Širokopojasni pristup mora biti osnovna usluga. On je sredstvo za postizanje cilja, a ne cilj sam po sebi.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Daljnji razvoj ruralnih područja ovisi o tome jesu li **dobro povezana** međusobno te s prigradskim i gradskim područjima. Ta povezanost im istodobno olakšava i poboljšava pristup širem rasponu usluga za lokalne zajednice.

Kad je riječ o prometu, to podrazumijeva održavanje ili poboljšanje³² cjenovno pristupačnih usluga javnog prijevoza i infrastrukture kao što su željeznice, unutarnji plovni putovi i ceste, postaje za punjenje i opskrbu koje podržavaju rješenja za e-mobilnost, biciklističke staze, multimodalne veze uključujući aktivna prijevozna sredstva te pomorski promet na kraćim relacijama i zračni prijevoz, koji su često jedini način povezivanja otoka i određenih rubnih regija. Trebalo bi dodatno istražiti i potencijal ruralnih područja da djeluju kao centri za razvoj, testiranje i uvođenje održivih i inovativnih rješenja za mobilnost.

Digitalna infrastruktura ključni je čimbenik koji ruralnim područjima omogućuje da pridonesu **digitalnoj tranziciji** i iskoriste je na najbolji mogući način³³. Razvoj digitalnih kapaciteta u ruralnim područjima povećat će njihovu privlačnost. Digitalne tehnologije nudit će usluge kao što su multimodalni inteligentni prometni sustavi, brza hitna pomoć u slučaju nesreća, usmjerenija rješenja za gospodarenje otpadom, pametna rješenja za energiju i rasvjetu, optimizacija resursa i drugo.

³¹ 20. načelo akcijskog plana – Europski stup socijalnih prava: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_hr

³² To uključuje osiguravanje pristupačnosti javnog prijevoza i infrastrukture u skladu s [Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom](#).

³³ Komunikacija „Izvešće o strateškim predviđanjima 2020. – Put prema otpornijoj Europi” (COM(2020) 493 final).

2.3. Otporna ruralna područja koja potiču dobrobit

„Vizija mora promicati održivu otpornost i uključivi razvoj te poboljšati dobrobit stanovnika.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Ruralna područja mogu i trebaju imati središnju ulogu u europskom zelenom planu. Očuvanje prirodnih resursa, obnova krajolikâ, uključujući kulturne krajolike, ekologizacija poljoprivrednih aktivnosti i skraćivanje lanaca opskrbe učinit će ruralna područja **otpornijima na klimatske promjene, prirodne opasnosti i gospodarske krize**. Kao pružatelji usluga kojima se štite ekosustavi i rješenja za ugljičnu neutralnost, ruralna područja imaju sve važniju ulogu u ublažavanju klimatskih promjena, održivom biogospodarstvu i kružnom gospodarstvu. Ruralna područja trebala bi se temeljiti na održivoj poljoprivredi, šumarstvu, poljoprivredno-prehrambenim gospodarskim djelatnostima i raznolikom rasponu zelenijih gospodarskih djelatnosti³⁴ kojima se promiču sekvestracija ugljika u poljoprivredi i lokalna visokokvalitetna proizvodnja koja se temelji na zajednici.

Istodobno bi se trebale moći provoditi različite održive aktivnosti u korist ruralnih područja. Obiteljske poljoprivredne djelatnosti trebale bi se provoditi u skladu s drugim gospodarskim djelatnostima, uz poštovanje i očuvanje odgovarajuće autonomije gospodarskih sektora odgovarajućim planiranjem upotrebe i zoniranjem zemljišta. Isto bi tako u poljoprivrednoj proizvodnji trebalo voditi računa o njezinu utjecaju na vode i morske ekosustave.

Zelena i digitalna tranzicija trebale bi biti pravedne i u okviru njih bi trebalo uzeti u obzir potrebe svih članova ruralnih zajednica, uključujući pripadnike skupina u nepovoljnom položaju, kako bi se ojačala **socijalna otpornost** ruralnih područja.

Kako bi ruralna područja postala socijalno otpornija, potrebno je iskoristiti cijeli raspon talenata i raznolikosti u našim društvima. Svi bi trebali biti jednako zastupljeni u donošenju odluka na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, trebali bi imati pristup prekvalifikaciji i usavršavanju, čime bi se stvorila prilika za osiguravanje kvalitetnih radnih mjesta i dobrih mogućnosti zapošljavanja. Potrebno je boriti se protiv rodno uvjetovanog nasilja i rodni stereotipa. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti i mladima i starijim osobama, osobama s invaliditetom, djeci, LGBTIQ+ osobama, osobama migrantskog podrijetla i romskim zajednicama koje ponekad nemaju pristup osnovnim uslugama, kao što su odgovarajuće socijalne i obrazovne usluge i zdravstvena skrb.

³⁴ Vidjeti Komunikaciju o akcijskom planu za razvoj ekološkog sektora (COM(2021) 141 final).

2.4. Prosperitetna ruralna područja

„Daljnje predano podupiranje diversifikacije aktivnosti i funkcija ruralnih područja uz iskorištavanje lokalnih prednosti, znanja i mogućnosti te pružanje veće potpore malim projektima i mikroprojektima, posebno projektima mladih i nezaposlenih, čime bi se izbjegao njihov odlazak u gradove.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Ruralna područja mogu postati **prosperitetnija** diversifikacijom gospodarskih djelatnosti na nove sektore, što će pozitivno utjecati na zapošljavanje³⁵, te poboljšanjem dodane vrijednosti poljoprivrednih i poljoprivredno-prehrambenih djelatnosti.

Diversifikacija gospodarskih djelatnosti trebala bi se temeljiti na održivim lokalnim gospodarskim strategijama, uključujući mjere zbog kojih bi poduzećima njihov okoliš postao privlačnim. Za gospodarsku diversifikaciju potrebno je i zajednicama omogućiti pristup digitalnom i hibridnom obrazovanju i osposobljavanju radi stjecanja novih vještina i podupiranja poduzetničkog načina razmišljanja. Poboljšano umrežavanje manjih poduzeća može biti alternativa konsolidaciji, kojom se moć i dobit često odvođe izvan ruralnih područja.

Trebalo bi očuvati važnu gospodarsku ulogu poljoprivrede, šumarstva i ribarstva. Razvoj kratkih lanaca opskrbe te primjena sustava označivanja kojima se potvrđuje kvaliteta i raznolikost lokalnih i tradicionalnih prehrambenih proizvoda pozitivno će utjecati na lokalna gospodarstva. Organizacije proizvođača mogu pridonijeti promicanju proizvoda i regija aktivnostima kao što su oglašivačke kampanje. To pomaže i u zadovoljavanju sve veće potražnje za lokalnim proizvodima koji su povezani s ruralnim područjima iz kojih potječu te pridonosi očuvanju samodostatnosti i održivosti europske proizvodnje hrane.

³⁵ Fritsche U. et al., *Future transitions for the Bioeconomy towards Sustainable Development and a Climate-Neutral Economy - Knowledge Synthesis Final Report* (Buduće tranzicije za biogospodarstvo radi ostvarivanja održivog razvoja i klimatski neutralnog gospodarstva – sinteza znanja, završno izvješće), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2020. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/54a1e679-f634-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>

3. PAKT I AKCIJSKI PLAN EU-A ZA RURALNA PODRUČJA

Pakt i akcijski plan EU-a za ruralna područja s konkretnim vodećim projektima i novim alatima pomoći će u postizanju ciljeva vizije (vidjeti točku 3.1.). Njima će se potaknuti revitalizacija ruralnih područja, ublažiti učinak negativnih trendova i omogućiti praćenje postignuća do 2040. i izvješćivanje o njima.

3.1. Pakt za ruralna područja – poboljšano upravljanje za ruralna područja EU-a

„Osiguravanjem usklađenosti i komplementarnosti međunarodnih, nacionalnih i lokalnih politika koje utječu na ruralni razvoj maksimalno će se povećati pozitivni učinci našeg zajedničkog rada.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Izradit će se pakt za ruralna područja, u okviru kojeg će sve razine upravljanja i dionici poduprijeti zajedničke ciljeve vizije koji su predloženi u ovoj Komunikaciji (vidjeti u nastavku). Paktom će se osigurati zajednički okvir za angažman i suradnju širokog raspona dionika na razini EU-a te na **nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini**. Pridonijet će većim sinergijama, komplementarnosti i usklađenosti politika i intervencija EU-a te nacionalnih, regionalnih i teritorijalnih politika i intervencija kako bi se postigli ciljevi ove dugoročne vizije i odgovorilo na zajedničke težnje ruralnih zajednica. Putem postojećih mreža koje će se mobilizirati radi uključivanja ruralnih dionika poticat će se interakcija među svim razinama upravljanja i dionicima u ruralnom razvoju.

Komisija će djelovati kao posrednik kako bi Pakt bio uspješan okvir. Nacionalna tijela i dionici moći će razmjenjivati ideje o načinima postizanja zajedničkih ciljeva vizije. Razmjenom iskustava i najbolje prakse u osmišljavanju strategija, akcijskih planova i konkretnih poduzetih mjera pomoći će se osigurati da do 2040. sva ruralna područja budu

jača, povezana, otporna i prosperitetna. Države članice, regionalne i lokalne vlasti koje još nisu osmislile strategiju i akcijski plan za rješavanje problema s kojima se suočavaju ruralna područja bit će pozvane da to učine. Poseban naglasak stavit će se na upravljanje strukturnim tranzicijama te višerazinsko i participativno upravljanje kako bi se osmislila i provela rješenja koja su najprimjerenija za ruralna područja.

Četiri područja djelovanja – Jača, povezana, otporna i prosperitetna ruralna područja – sažimaju zajedničke težnje ruralnih zajednica i dionika za ruralna područja u 2040. kako bi ona:

- i. postala **privlačna** područja na kojima se odvija **skladni teritorijalni razvoj** kojim se oslobađa njihov poseban potencijal, pretvara ih se u mjesta puna **moćnosti** i pružaju lokalna rješenja za suočavanje s lokalnim učincima globalnih izazova;
- ii. sudjelovala u višerazinskom i lokaliziranom **upravljanju** u okviru kojeg se primjenjuju suradnički i participativni pristupi kako bi se razvile integrirane strategije te iskorištavaju prilagođene kombinacije politika i međuovisnosti između gradskih i ruralnih područja;
- iii. osiguravala **opskrbu hranom** i gospodarske prilike, nudila **robu i usluge** za šire društvo, kao što su biomaterijali i bioenergija, ali i lokalne visokokvalitetne proizvode koji se temelje na zajednici, te obnovljivu energiju, i pritom zadržala pravedan udio u ostvarenoj vrijednosti;
- iv. prerasla u **dinamične** zajednice usredotočene na **dobrobit**, uključujući životne uvjete, pravednost, **blagostanje** i kvalitetu života, u kojima svi ljudi zajedno žive i dobro surađuju, uz odgovarajuće kapacitete za uzajamnu potporu;
- v. prerasla u **uključive** zajednice **međugeneracijske solidarnosti, pravednosti i obnove**, koje prihvaćaju **nove članove** i potiču jednake mogućnosti za sve;
- vi. rasla i razvijala se kao izvori **prirode** ojačani ciljevima zelenog plana, kojima ujedno pridonose, uključujući **klimatsku neutralnost** i održivo upravljanje prirodnim resursima;
- vii. iskoristila sve koristi **digitalnih inovacija**, uključujući jednak **pristup** novim tehnologijama, široko rasprostranjenu digitalnu pismenost i prilike za stjecanje naprednijih vještina;
- viii. postala dom **poduzetnih, inovativnih i stručnih** osoba koje zajedno pokreću tehnološki, ekološki i društveni napredak;
- ix. postala živopisna mjesta u kojima se **pružaju učinkovite, pristupačne i cjenovno pristupačne javne i privatne usluge, uključujući prekogranične usluge**, u okviru kojih se nude prilagođena rješenja (kao što su prijevoz, obrazovanje, osposobljavanje, zdravstvo i skrb, uključujući dugotrajnu skrb, društveni život i maloprodaju);
- x. postala **mjesta puna raznolikosti** koja maksimalno iskorištavaju svoju jedinstvene prednosti, talente i potencijal.

U tim se težnjama, uz raznolikost ruralnih područja kao sredstva uspješne prilagodbe, odražava zajedničko stajalište i moguća dodana vrijednost EU-a, pa se predlaže da one budu **zajednički ciljevi** koje bi trebalo promicati u okviru **dugoročne vizije EU-a za ruralna područja**.

3.2. Akcijski plan EU-a za ruralna područja

Kao dokaz obnovljene predanosti Komisije ruralnim zajednicama i razvoju ruralnih područja ovom se Komunikacijom predlaže akcijski plan za ruralna područja koji se temelji na vodećim inicijativama. Potpora za probleme i prilike u ruralnim područjima već se pruža u okviru nekoliko politika EU-a, koje ujedno pridonose uravnoteženom, pravednom, zelenom i inovativnom razvoju ruralnih područja.

Reformirana zajednička poljoprivredna politika (ZPP)³⁶, a posebno Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR), jedan je od ključnih izvora sredstava EU-a za ruralna područja jer se njime potiče pametan, otporan i diversificiran poljoprivredni sektor, unapređuje zaštita okoliša i djelovanje u području klime te jača socioekonomska struktura ruralnih područja.

Kohezijska politika³⁷ drugi je važan izvor potpore ruralnim područjima, kojim se promiče i podupire usklađen opći razvoj država članica, regija i područja. Kako bi se ostvarili ti ciljevi, u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (ERFR), Kohezijskog fonda (KF) i Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) mobiliziraju se znatna ulaganja u ljude i infrastrukturu u ruralnim područjima. Izrada strategija prilagođenih potrebama svakog područja isto je tako moguća u okviru novih ciljeva kohezijske politike za razdoblje 2021.–2027.: „Europa bliža građanima” i „uključivija Europa s istaknutijom socijalnom komponentom”. Državama članicama i regijama ta politika pruža fleksibilan i prilagodljiv okvir za podupiranje integriranog teritorijalnog razvoja s višerazinskim upravljanjem. Omogućuje i pružanje potpore lokaliziranim rješenjima razvijenima u ruralnim područjima.

Države članice trebale bi stoga iskoristiti prilike koje nude strateški planovi u okviru ZPP-a i programi kohezijske politike za razdoblje 2021.–2027. kako bi potaknule održivi i integrirani ruralni razvoj. Osim toga, trebale bi iskoristiti vrlo velik potencijal Mehanizma za oporavak i otpornost (RRF), programa InvestEU i drugih programa EU-a te Europske investicijske banke kako bi se nadoknadila nedostatna ulaganja u ruralnim područjima. Potrebno je dosljedno mobilizirati financijska sredstva u skladu s nacionalnim i regionalnim intervencijama država članica, koje su i dalje ključne za pružanje sveobuhvatne potpore ruralnim područjima.

Osim tih ključnih mogućnosti financiranja, u akcijskom planu EU-a za ruralna područja na kojem se temelji ova vizija predstaviti će se konkretni projekti i inicijative koji će se usmjeriti na četiri područja djelovanja i objediniti će različita područja politika EU-a kako bi se ta vizija pretvorila u stvarnost. Kako bi se ostvarila vizija, niz inicijativa preraspodijeljen je oko vodećih inicijativa kojima započinje zajednički rad na ostvarivanju zajedničkih ciljeva vizije te se u pravilu preraspodjeljuje niz mjera koje se međusobno nadopunjuju. Vodeće inicijative su provedivi projekti osnaženi pratećim mjerama koje su detaljno opisane u Prilogu³⁸.

³⁶ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_hr#legalfoundations

³⁷ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_hr

³⁸ Cjeloviti popis pratećih mjera nalazi se u Prilogu.

Vodeće inicijative kojima se podupiru jača ruralna područja

„Potrebno je prepoznati ključnu važnost ruralnih područja za društvo u cjelini, poboljšati njihovu sliku i predodžbu među urbanim stanovništvom i donositeljima odluka te razbiti stereotipe o njima.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Lokalne zajednice u najboljem su položaju za procjenu relativnih prednosti svojih područja i njihovo iskorištavanje. U posljednjih 30 godina zajednice se potiču na izradu lokalnih strategija uz financiranje sredstvima ZPP-a u okviru pristupa LEADER. Osim toga, lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD), posebno u prigradskim i obalnim područjima te na otocima, jedan je od ustaljenih elemenata kohezijske politike. Oslanjajući se na postojeće i buduće strategije lokalnog razvoja, poboljšano umrežavanje trebalo bi pomoći u boljem savjetovanju lokalnih zajednica, osobito o pristupu financiranju i osmišljavanju takvih strategija. U tom će se kontekstu i dalje promicati pristup pametnih sela.

Za poticanje dinamičnosti ruralnih područja predlažu se sljedeće inicijative:

- **Platforma za revitalizaciju ruralnih područja**

Komisija će uspostaviti jedinstvenu platformu za informiranje o postojećim projektima i mogućnostima financiranja namijenjenu suradnji između ruralnih zajednica, nositelja ruralnih projekata i lokalnih vlasti. To će građanima i zajednicama u ruralnim područjima omogućiti da istaknu kako su uspjeli iskoristiti posebnosti svojeg područja za stvaranje novih gospodarskih prilika ili pružanje usluga za stanovništvo tog područja. Nositeljima projekata ili vlastima u ruralnim područjima omogućit će se da te strategije prilagode svojoj stvarnosti.

Uglavnom će se podupirati ruralna područja pogođena gubitkom i starenjem stanovništva te nedostatkom gospodarskih prilika te će im se omogućiti pristup informacijama, alatima i strategijama koji su se u praksi pokazali najboljima.

- **Istraživanje i inovacije za ruralne zajednice**

Snažni inovacijski ekosustavi koji okupljaju javne i privatne dionike glavna su prilika za ponovni procvat ruralnih zajednica, kao i da ruralna područja budu privlačna mjesta za rad i život inovatora i da Europa mobilizira brojne inovatore, talente i kreativne umove koji nisu dio ključnih centara znanja. Djelovanjima u okviru ove vodeće inicijative promicat će se jačanje takvih ekosustava. Aktivnostima istraživanja i inovacija usmjerenima na ruralna područja u okviru programa Obzor Europa poduprijet će se razvoj inovacija u ruralnim zajednicama i za njih, kao i osposobljavanje i razmjena znanja među dionicima u području ruralnih inovacija uspostavom godišnjeg foruma seoskih inkubatora, kako bi se ubrzalo širenje i prihvaćanje inovacija.

Te vodeće inicijative dopunit će se pratećim mjerama. Komisija će procijeniti kako najbolje potaknuti optimalno planiranje upotrebe i zoniranje zemljišta kako bi se zaštitile i promicale održive poljoprivredne i druge gospodarske djelatnosti te dodatno poboljšalo umrežavanje u okviru inicijative LEADER i pametnih sela. I mjerama uključivanja u

okviru novih programa kao što su Erasmus+ i Europske snage solidarnosti obuhvatit će se više stanovnika ruralnih područja.

Vodeće inicijative za poticanje povezanih ruralnih područja

„Bez obzira na to koliko se truda uloži u obrazovanje, promicanje turizma, razvoj novih gospodarskih inicijativa itd., pristupačnost je i dalje ključna za uspjeh svih razvojnih inicijativa. Loša pristupačnost i loša povezivost utječu na svaku razvojnu strategiju koja se provodi u ruralnim područjima.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Komisija poziva države članice i regije da razviju strategije održive ruralne mobilnosti. One bi trebale biti usmjerene na konkretne izazove ruralne mobilnosti³⁹, uzimajući u obzir prekogranične i makroregionalne veze kako bi se što bolje iskoristile postojeće mreže. Trebale bi se oslanjati na europske smjernice o planiranju održive gradske mobilnosti⁴⁰. I gradska područja potiču se da donesu planove održive mobilnosti u kojima se pozornost posvećuje okolnim prigradskim i ruralnim područjima.

Širokopojasna pokrivenost, uključujući 5G, ključna je za poduzeća i građane u kontekstu rada na daljinu i prilagodbe inovacijama i novim gospodarskim djelatnostima. Omogućuje i inovativne načine stjecanja novih vještina te je preduvjet za pružanje pristupačnih e-usluga kao što su e-zdravstvo, maloprodaja, internetsko bankarstvo, informacije o putovanjima i pristup javnim upravama. Tomu će pridonijeti kombinacija zemaljske i svemirske povezivosti kojom se u cijelom svijetu osigurava brzi širokopojasni pristup radi pružanja otpornih i troškovno učinkovitih usluga. Za osiguravanje pristupačnosti ključan je i razvoj široko rasprostranjene digitalne pismenosti. Naposljetku, podaci bi se trebali upotrebljavati u korist ruralnih područja, na način da podrže poboljšano i učinkovito pružanje usluga, uključenost građana i inovacije u sektorima kao što su mobilnost, energetika, opskrba hranom i zdravstvo.

Za poticanje ruralne povezivosti predlažu se sljedeće inicijative:

- **Primjeri dobre prakse za održivu multimodalnu mobilnost u ruralnim područjima**

Nužno je poboljšati postojeće prometne veze. U tu bi svrhu digitalizacijom trebalo optimizirati održiva multimodalna rješenja za mobilnost i prometne veze. Oslanjajući se na svoje iskustvo s mrežama gradske mobilnosti, Komisija će podupirati ruralne općine u razmatranju i pronalaženju rješenja za mobilnost. Predstavljanjem inicijativa na lokalnoj razini lokalne vlasti moći će raspravljati o pitanjima ruralne mobilnosti i prilagoditi te

³⁹ To uključuje posebne izazove povezane s demografijom ruralnih područja, kao što je starenje stanovništva zbog kojeg treba osigurati pristupačnost prijevoznih sredstava i infrastrukture.

⁴⁰ https://www.eltis.org/sites/default/files/sump_guidelines_2019_interactive_document_1.pdf

inicijative kako bi unaprijedile mobilnost na svojem području i time povećale održivost prometa i pristupačnost ruralnih područja⁴¹.

- **„Digitalna budućnost ruralnih područja”**

Ruralna područja i zajednice trebaju biti u središtu digitalizacije. U okviru „digitalne budućnosti ruralnih područja” predlaže se integrirani skup mjera za poticanje održive digitalne transformacije ruralnih područja i povećanje njihove privlačnosti za ostanak ili povratak građana i poduzeća. Inicijativa će obuhvatiti:

1. digitalnu povezivost: premošćivanje jaza između ruralnih i gradskih područja te omogućivanje univerzalnog i povoljnog pristupa brzom povezivosti. To će se postići mobiliziranjem ulaganja privatnog sektora;
2. digitalnu tehnologiju: digitalne inovacije i nove tehnologije kao što su umjetna inteligencija, robotika, rješenja za internet stvari i centri za digitalne inovacije koji pridonose razvoju ruralnih područja;
3. ljude: jačanje kompetencija potrebnih za digitalnu transformaciju ruralnih područja, uključujući pristup visokokvalitetnom ekosustavu digitalnog obrazovanja i sudjelovanje u njemu, u skladu sa strateškim ciljevima Akcijskog plana za digitalno obrazovanje za razdoblje 2021.–2027.⁴², te promicanje digitalnih vještina i poduzetništva kako bi svi mogli imati koristi od digitalne tranzicije;
4. mjerenje napretka u premošćivanju digitalnog jaza između gradskih i ruralnih područja ponovnim utvrđivanjem postojećih pokazatelja, posebno onih iz Indeksa gospodarske i društvene digitalizacije, u indeksu digitalizacije ruralnih područja.

Cilj je EU-a do 2030. osigurati da demokratski život i javne usluge budu u potpunosti dostupni svima na internetu. U skladu s Digitalnim kompasom 2030. ključne javne usluge pružale bi se europskim građanima i poduzećima u cijelosti putem interneta; svi europski građani imali bi pristup medicinskoj dokumentaciji (e-zapisima); a 80 % građana koristilo bi se do 2030. digitalnim identifikacijskim sredstvom.⁴³

Europska sredstva iz EPFRR-a, EFRR-a, ESF+ i Instrumenta za povezivanje Europe (CEF), Mehanizma za oporavak i otpornost te nacionalna i privatna sredstva trebalo bi zajednički iskoristiti za ulaganje u infrastrukturu, tehnologiju i ljude. Tim će se ulaganjima pridonijeti postizanju cilja 100 %-tne brze širokopojasne pokrivenosti u ruralnim područjima do 2025. Treba napomenuti da bi najmanje 20 % sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost trebalo izdvojiti za potporu digitalnoj tranziciji. Kako je navedeno u Komunikaciji o digitalnom desetljeću, sva europska kućanstva trebala bi do 2030. biti obuhvaćena gigabitnom mrežom, a sva naseljena područja 5G mrežom.

⁴¹ U rezultatima projekta SMARTA 1 zaključeno je da se inicijative na lokalnoj razini koje bi lokalne vlasti mogle primijeniti i na svojem području mogu predstaviti u okviru mreže za ruralni promet, koja može poslužiti i kao forum za raspravu o pitanjima ruralne mobilnosti. Vidjeti: <https://ruralsharedmobility.eu/wp-content/uploads/2021/01/SMARTA-2nd-Brochure-EN.pdf>

⁴² Komunikacija „Prilagodba obrazovanja i osposobljavanja digitalnom dobu” (COM(2020) 624 final).

⁴³ Komunikacija „Digitalni kompas 2030.: europski pristup za digitalno desetljeće” (COM(2021) 118 final).

Uz te vodeće mjere Komisija će pružiti potporu i uredima za širokopojasne usluge kako bi se olakšalo uvođenje širokopojasne mreže. Sredstvima ZPP-a, kohezijske politike, programa Obzor 2020. i Obzor Europa omogućit će se daljnja digitalizacija, posebno poljoprivrednog sektora. Kad je riječ o prometu, pitanje povezanosti gradskih i ruralnih područja obradit će se u novom okviru EU-a za gradsku mobilnost, a potrebe ruralnih područja uzet će se u obzir u Strategiji za dronove 2.0.

Vodeće inicijative kojima se podupiru otporna ruralna područja

„Ideja održivosti mora se ugraditi u svaki aspekt razvoja ruralnih područja.” – „Klimatski prihvatljive metode proizvodnje stvaraju nove niše i prilike koje će poljoprivrednici moći iskoristiti u budućnosti.”

„COVID-19 razotkrio je različite slabosti i mogućnosti raznih područja. Iako se čini da je rizik od širenja bolesti manji u ruralnim nego u izrazito urbaniziranim područjima, stanovništvo ruralnih područja, koje je općenito starije a time i ranjivije, moralo se suočiti s činjenicom da u njihovoj blizini nema zdravstvenih ustanova ni usluga.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Mjere u okviru ovog područja djelovanja, kojima će se pridonijeti povećanju otpornosti okoliša ruralnih područja, njihove otpornosti na klimatske promjene i socijalne otpornosti, bit će namijenjene poduzećima i tijelima jer bi ona mogla snositi nerazmjeran udio troškova tranzicije. Mjerama bi trebalo osigurati uključivanje građana EU-a kojima bi mogla biti uskraćena prava, promicanje rodne ravnopravnosti, jednakost i uključenost pripadnika etničkih ili rasnih manjina koji žive u ruralnim područjima odnosno sezonskih radnika te bi trebalo dati jednak prioritet gospodarskom i socijalnom napretku.

Za doprinos otpornosti ruralnih područja predlažu se sljedeće inicijative:

- **Potpora ruralnim općinama u energetskej tranziciji i borbi protiv klimatskih promjena**

Sporazum gradonačelnika za energiju i klimatske promjene najveća je mreža općina na svijetu. Uspostavit će se područje rada za ruralna područja kako bi potpisnici iz tih područja mogli razmjenjivati primjere dobre prakse, pristupati sredstvima i isticati svoj doprinos borbi protiv klimatskih promjena. Obnova zgrada u ruralnim područjima može se financirati europskim sredstvima, čime se podupire oporavak EU-a od pandemije bolesti COVID-19 jer se pritom otvaraju radna mjesta⁴⁴ i pridonosi se ciljevima zelenog plana povećanjem energetske učinkovitosti, lokalnom proizvodnjom energije iz obnovljivih izvora i smanjenjem energetske siromaštva u EU-u. Ruralna područja bit će u potpunosti zastupljena i u novom europskom Bauhausu⁴⁵, kojim se europski zeleni plan povezuje s našim životnim prostorima prilagodbom zgrada i javnih prostora.

⁴⁴ Uključujući mjere koje je Komisija preporučila u okviru učinkovite aktivne potpore zapošljavanju (EASE).

⁴⁵ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_hr

- **Mjera u području klime: tresetišta za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi**

Obnova, ponovna uspostava i očuvanje močvarnih područja i tresetišta mogu uvelike pogodovati klimi jer mogu odmah dovesti do znatnog smanjenja emisija na relativno malom području i pritom donijeti dodatne koristi u području upravljanja vodama i bioraznolikosti.

Ta bi tranzicija bila učinkovitija uz teritorijalni pristup, posebno u ruralnim područjima po kojima se prostiru tresetišta. Te bi regije mogle imati koristi od potpore u okviru Fonda za pravednu tranziciju. Inicijative za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi mogle bi biti dodatan izvor prihoda za poljoprivrednike i šumare, koje bi se nagrađivalo za sekvestraciju ugljika. Kako je utvrđeno u strategiji „od polja do stola”, novom inicijativom EU-a za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi promicat će se taj novi poslovni model. ZPP, kohezijska politika i program LIFE mogu pružiti potporu razvoju pilot-inicijativa za sekvestraciju ugljika u poljoprivredi u dotičnim regijama. Posebno će biti važno osigurati snažnu savjetodavnu potporu poljoprivrednicima i šumarima.

- **Predložena misija EU-a za zdravlje tla i hranu**

Provedba ambicioznog programa za istraživanje i inovacije cilj je predložene misije u području zdravlja tla i hrane koja se financira u okviru programa Obzor Europa. Misija bi trebala pridonijeti rješavanju pedoloških problema u ruralnim područjima, ali i u gradskim sredinama, te na taj način povezati praksu iz ruralnih i gradskih područja. U okviru misije trebale bi se provoditi i aktivnosti uključivanja građana te će se nastojati poboljšati znanje o tlu.

- **Socijalna otpornost i žene u ruralnim područjima**

Poduprijet će se poduzetništvo žena, sudjelovanje u donošenju odluka i ulaganja u usluge za uspostavu ravnoteže između poslovnog i privatnog života, kao što su rani i predškolski odgoj i obrazovanje te usluge za starije osobe. Predviđene su i mogućnosti za povećanje integracije žena na tržište rada.

Kako je najavljeno u Strategiji za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020.–2025.⁴⁶, Komisija će i dalje podupirati rad država članica na poboljšanju dostupnosti, pristupačnosti i cjenovne pristupačnosti kvalitetnih usluga obrazovanja i skrbi za djecu⁴⁷ i druge uzdržavane osobe u ruralnim područjima ulaganjima iz Europskog socijalnog fonda plus, Europskog fonda za regionalni razvoj, programa InvestEU i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj. Posebna pozornost posvetit će se osobama u osjetljivom položaju.

Te četiri vodeće inicijative dopunit će se drugim mjerama za demografsku i socijalnu otpornost. Te će mjere, među ostalim, biti usmjerene na podupiranje analize pokretača demografskog pada u ruralnim područjima u Europi te uključivanje i integraciju osoba migrantskog podrijetla i drugih manjina.

⁴⁶ Komunikacija „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020.–2025.” (COM(2020) 152 final).

⁴⁷ Komunikacija: Strategija EU-a o pravima djeteta za razdoblje 2021.–2024. (COM) (2021) 142 final).

„Diversifikacija gospodarstva, promicanje inovacija ruralnih poduzeća, osobito mikropoduzeća, i u konačnici povećanje konkurentnosti poduzetničke strukture u ruralnim područjima ključni su za budućnost tih područja.”

(aktivnosti savjetovanja o dugoročnoj viziji)

Mjere u tom području trebale bi pridonijeti gospodarskoj diversifikaciji ruralnih područja u kontekstu zelene i digitalne transformacije društva i dovesti do jačanja lanaca vrijednosti u proizvodnji te u kulturnim i kreativnim industrijama. Relevantne mjere trebale bi biti dobro usklađene s regionalnim strategijama pametne specijalizacije i njima bi se trebalo osigurati da ruralne regije ostanu privlačne za ulaganja u industriju i druge gospodarske djelatnosti.

Trebalo bi podržati i diversifikaciju ruralnih područja u drugim sektorima osim prehrambenog i poljoprivrednog sektora. Sinergije između turizma⁴⁸, promidžbe poljoprivrednih gospodarstava i prerade, uključujući promicanje oznaka zemljopisnog podrijetla, pridonijet će razvoju ruralnih područja. Time bi se mogla obuhvatiti komercijalizacija proizvoda s oznakom zemljopisnog podrijetla koje odražavaju snažnu povezanost proizvoda i njegova područja podrijetla. Koristi bi mogli imati i proizvodi proizvedeni na dobro upravljanim područjima mreže Natura 2000 čija je proizvodnja dokazano kompatibilna s očuvanjem prirode.

Regije će se poduprijeti u razvoju strategija kojima se na najbolji način iskorištavaju njihove unutarnje prednosti, posebno u područjima povezanim sa zelenim planom te u proizvodnom, uslužnom i kreativnom sektoru, uz očuvanje samodostatnosti i održivosti proizvodnje hrane. Stoga su razvoj i tranzicija industrijskih i uslužnih sektora u ruralnim područjima od ključne važnosti, kao i lanci vrijednosti povezani sa sektorom sirovina i energetskim sektorom, ali se njima ne odvrća od poljoprivredne proizvodnje niti se zadire u održivu upotrebu poljoprivrednog zemljišta. Proizvodni, energetski te kulturni i kreativni sektori usko su povezani s drugim sektorima u ruralnim područjima te podupiru rast produktivnosti i zapošljavanja u njima.

U Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava⁴⁹ utvrđen je cilj da do 2030. bude zaposleno 78 % stanovništva u dobi od 20 do 64 godine. Da bi se to postiglo, potrebno je osigurati sudjelovanje na tržištu rada osoba koje žive (među ostalim) u ruralnim područjima. U akcijskom planu dodatno je utvrđeno da bi do 2030. 60 % svih odraslih osoba trebalo sudjelovati u osposobljavanju svake godine. Sredstvima iz fonda ESF+ podupirat će se osposobljavanje stanovnika ruralnih područja kako bi im se osigurali alati potrebni za njihovu konkurentnost na tržištu rada koje se stalno mijenja. Inicijativama planiranima u okviru europskog prostora obrazovanja pridonijet će se

⁴⁸ Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 potaknula je promjene u ponašanju u korist održivog turizma (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121262>).

poticanju kvalitete i uključivosti nacionalnih sustava obrazovanja i osposobljavanja, što će utjecati i na ruralna i udaljena područja.

Promicat će se sljedeća opsežna mjera:

- **Poduzetništvo i socijalna ekonomija u ruralnim područjima.**

Komisija će poduzeti niz mjera, uključujući aktivnosti financiranja istraživanja i inovacija, pri čemu će posebnu pozornost posvetiti malim i srednjim poduzećima koja su već smještena ili će biti smještena u ruralnim područjima. Poduzetnicima i malim poduzećima omogućit će se da se presele u ruralna područja i pridonese njihovoj prilagodbi promjenjivom gospodarskom okruženju, stvorit će se prilike za inovativnu poslovnu praksu, suradnju i klastere te razviti novi gospodarski sektori. To će se djelomično postići financiranjem iz programa Obzor Europa i Komisijina programa jedinstvenog tržišta, koje će biti posebno usmjereno na potrebe malih i srednjih ruralnih poduzeća.

Organizacije socijalne ekonomije imaju znatan potencijal za povećanje privlačnosti područja za stanovanje i jačanje položaja građana i zajednica. U okviru europskog akcijskog plana za socijalnu ekonomiju i europske platforme za suradnju klastera pokušat će se odgovoriti na probleme i iskoristiti prilike promicanjem inovacija socijalne ekonomije i socijalnih poduzeća te pružanjem pomoći u objedinjavanju poslovnih resursa u ruralnim područjima i u podupiranju dionika socijalne ekonomije u inovacijama, otvaranju kvalitetnih radnih mjesta i društvenoj uključenosti. Umrežavanje ruralnih poduzeća poboljšat će se i putem Europske poduzetničke mreže, najveće europske mreže malih i srednjih poduzeća, i pozivima na međuregionalnu suradnju u okviru europskih misija socijalne ekonomije. Poseban naglasak stavit će se na kratke lance opskrbe poljoprivredno-prehrambenim proizvodima, čime će se proizvođače izravno povezati s potrošačima.

Vodeća inicijativa dopunit će se mjerama kojima se, među ostalim, razvijaju mogućnosti zapošljavanja i učenja za mlade te održivi razvoj biogospodarstva.

4. PROVEDBA AKCIJSKOG PLANA EU-A ZA RURALNA PODRUČJA

Komisija će podupirati i pratiti provedbu akcijskog plana EU-a za ruralna područja te ga redovito ažurirati kako bi osigurala njegovu relevantnost i uzela u obzir nove mjere politike EU-a. Redovito će surađivati s državama članicama, dionicima, tijelima i institucijama kako bi osigurala platformu za razmjenu informacija o ruralnim pitanjima. Predviđa se da će postojeće ruralne mreže na razini EU-a i na nacionalnoj razini, mreže kohezijske politike, mreža Inform EU i buduće mreže ZPP-a imati aktivnu ulogu u uključivanju dionika, razmjeni primjera dobre prakse i poduzimanju daljnjih mjera u širokom rasponu predloženih tema i mjera.

4.1. Procjena učinka na ruralna područja

S obzirom na višedimenzionalnu prirodu ruralnog razvoja i činjenicu da je cilj Ugovorâ gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija, postoji potreba za preispitivanjem politika EU-a iz ruralne perspektive, uzimajući u obzir potencijalne učinke i posljedice politika na radna mjesta i rast u ruralnim područjima, na mogućnosti razvoja, socijalnu dobrobit i jednake mogućnosti za sve te na kvalitetu okoliša ruralnih područja.

U okviru agende za bolju regulativu uspostaviti će se mehanizam za procjenu učinka na ruralna područja, osobito kako bi se procijenio očekivani učinak važnijih zakonodavnih inicijativa EU-a na ruralna područja. Njegova je svrha osigurati usklađenost, dosljednost i komplementarnost politika u korist ruralnih područja i zajednica. Političke inicijative za procjenu učinka na ruralna područja povećat će njihov učinak u praksi. Uspostava takvog mehanizma preporučena je u Deklaraciji Cork 2.0 – „Bolji život u ruralnim područjima”⁵⁰ te potvrđena u Komunikaciji Komisije o budućnosti hrane i poljoprivrede iz 2017.⁵¹ i nedavno donesenoj Komunikaciji o boljoj regulativi⁵², a njezinu su važnost u okviru savjetovanja istaknule lokalne i regionalne vlasti i ruralni dionici. Temeljiti će se, među ostalim, na procjenama teritorijalnog učinka i boljem praćenju stanja u ruralnim područjima. Pratit će se način na koji se ruralna područja uključuju u politike EU-a, posebno redovitim izvješćivanjem o provedbi relevantnih politika.

Komisija isto tako poziva države članice da razmotre provedbu načela procjene učinka na ruralna područja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

4.2. Opservatorij EU-a za ruralna područja

Za razumijevanje ruralne dimenzije gospodarskih, socijalnih i demografskih uvjeta i za djelovanje u skladu s njima ključna je veća količina kvalitetnijih podataka. U okviru Komisije uspostaviti će se **opservatorij za ruralna područja** kako bi se dodatno poboljšalo prikupljanje podataka o ruralnim područjima i njihova analiza. Opservatorij će također pružati dokaze na temelju kojih će se donositi politike povezane s ruralnim razvojem i podupirati će cjelokupnu provedbu akcijskog plana za ruralna područja. Bit će zadužen za:

⁵⁰ Deklaracija Cork 2.0 – Bolji život u ruralnim područjima: https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/cork-declaration_hr.pdf

⁵¹ Komunikacija „Budućnost hrane i poljoprivrede” (COM(2017) 713 final).

⁵² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/qanda_21_1902

- centralizaciju i analizu podataka te osiguranje povezivanja izvora podataka putem portala za podatke o ruralnim područjima, Ovisno o dostupnosti, upotrebljavat će se podaci razvrstani prema spolu.
- informiranje o relevantnim inicijativama EU-a za ruralna područja,
- analize postignuća u okviru akcijskog plana EU-a za ruralna područja.

Iako će rad opservatorija biti usmjeren na ruralna područja, on će sam po sebi pridonositi analizi raznovrsnih područja (prekogranična područja, najudaljenije regije, planinska područja, otoci, rijetko naseljena područja itd.) kako bi se uzele u obzir razne dimenzije ruralnih područja i njihove veze s drugim područjima. U tom će pogledu raditi u sinergiji s Eurostatom, Centrom znanja za teritorijalne politike Zajedničkog istraživačkog centra⁵³ i Europskom mrežom za opservaciju prostornog planiranja (ESPON)⁵⁴. Radu opservatorija za ruralna područja pridonosit će i pojačano prikupljanje dokaza u okviru istraživačkih i inovacijskih aktivnosti usmjerenih na ruralna područja koje se financiraju u okviru programa Obzor Europa.

U tom kontekstu Komisija će uspostaviti zajednički pristup za upotrebu geoprostornih informacijskih sustava. Time će se osigurati češća objava georeferenciranih statističkih podataka, a geoprostorne informacije bit će uključene u izradu statistika. Komisija će zahvaljujući tomu moći izraditi detaljniju statistiku na regionalnoj, lokalnoj i prekograničnoj razini u područjima kao što su demografija, zdravstvo, obrazovanje, turizam i poljoprivreda.

4.3. Priručnik o mogućnostima financiranja sredstvima EU-a za ruralna područja

Kako bi se postigli ciljevi vizije, potrebno je poboljšati i dodatno ojačati postojeću političku potporu EU-a. Prvi će korak biti poboljšanje sinergija i komplementarnosti među fondovima koji pridonose ruralnom razvoju.

Komisija će izraditi **priručnik o pristupu mogućnostima financiranja sredstvima EU-a za ruralna područja** i osmisliti **optimalnu kombinaciju tih mogućnosti**. U njemu će se nastojati pružiti smjernice za razne mogućnosti financiranja i centralizirati informacije u jednom dokumentu koji će biti dostupan lokalnim tijelima, dionicima, nositeljima projekata i upravljačkim tijelima. Taj priručnik pridonijet će integriranim strategijama teritorijalnog i lokalnog razvoja jer će u njemu biti navedena inspirativna rješenja i primjeri za ruralna područja kako bi se potaknula revitalizacija potpunim iskorištavanjem novih mogućnosti koje se nude u okviru novog proračuna za razdoblje 2021.–2027.

⁵³ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/territorial_en

⁵⁴ <https://www.espon.eu/programme/espon/espon-2020-cooperation-programme>

5. DALJNI KORACI

Ova Komunikacija, kojom se doprinosi i radu Konferencije o budućnosti Europe, samo je prvi korak u procesu kojim bi se, u okviru **pakta za ruralna područja** i aktualnog **akcijskog plana EU-a za ruralna područja**, u konačnici trebali ostvariti ciljevi dugoročne vizije za ruralna područja EU-a do 2040. Ciljevi vizije i prilagodba promjenjivoj gospodarskoj i društvenoj stvarnosti mogu se ostvariti samo u suradnji s građanima koji žive u ruralnim područjima, nacionalnim i regionalnim upravama, lokalnim vlastima i svim ruralnim dionicima.

Komisija će do kraja 2021. u suradnji s dionicima pokrenuti pakt za ruralna područja te se povezati s Odborom regija kako bi razmotrila načine za postizanje ciljeva vizije. U okviru tog postupka organizirat će se posebna događanja na kojima će se raspravljati o ruralnim pitanjima, među ostalim u sklopu mreža u okviru ZPP-a i drugih postojećih mreža u okviru fondova kohezijske politike. Komisija će dodatno surađivati s Europskim ruralnim parlamentom, koji može djelovati kao forum za razmjenu mišljenja o provedbi vizije.

Komisija će do sredine 2023. ocijeniti koje su mjere provedene i programirane u programima potpore za ruralna područja koje financiraju EU i države članice u programskom razdoblju 2021.–2027. za ZPP i fondove kohezijske politike, te će prema potrebi upozoriti na nedostatke. Do prvog tromjesečja 2024., na temelju provedbe akcijskog plana EU-a za ruralna područja, izradit će se javno izvješće u koje će se uključiti razmatranja o **mogućem smjeru pojačanog djelovanja potpore i financiranja za ruralna područja te o daljnjim koracima**. Rasprave o izvješću pridonijet će promišljanju o pripremi prijedlogâ za programsko razdoblje 2028.–2034.

